

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti Arasında İmzalanan Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Mutabakatının Hukuki Statüsü ve Geleceği

Legal Status and Future of the Agreement to Limit Sea Authorities Signed Between the Turkish Republic Government and the Libyan National Reconciliation Government

Filiz Değer (PhD)

Biruni Üniversitesi

E-mail: fdeger@biruni.edu.tr/ av.fdeger@gmail.com

 ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8860-1908>

Öz

Bir kıyı devletin deniz kuşağı üzerindeki egemenliği, yukarıdaki hava sahasına ve deniz tabanına ve onun alt toprağına kadar uzanır ve bu nedenle çok kapsamlıdır.1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) deniz alanlarının sınırlarının çizilmesinin kurallarını ve tabi olacakları hukuki rejimi belirlenmesiyle birlikte Libya Akdeniz'deki en büyük Münhasır Ekonomik Bölgelerden birine sahip bir devlet olarak jeopolitik dengeleri değiştirme gücüyle büyük bir önem kazanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti arasında 27 Kasım 2019'da imzalanan deniz yetki alanları sınırlandırmasına dair mutabakat, Doğu Akdeniz'deki diğer devletlerin tepkisini çeken ve enerji jeopolitiğini değiştiren önemli bir adım atmıştır. Ancak Libya'da silahlı çatışmaların devamı ile Libya Ulusal Ordusu (LNA-Libya National Army)'nun kontrol bölgelerinin de sürekli olarak değişmesiyle meşru hükümetin ülke üzerinde hâlihazırda zayıf olan kontrolü kaybetmesi veya değişmesi riskiyle karşı karşıyadır. Berlin Konferansı'nda alınan kararlar Libya Siyasi Anlaşması'na atıf yapmakta bu durum Türkiye ile Libya arasındaki antlaşma ile ilgili soruları da beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda çalışmada deniz yetki alanlarının sınırlandırılması mutabakatı uluslararası antlaşmalarda yetki konusu, antlaşmaların geçersizliği ve sona erdirilmesinin olası sonuçları, hükümetlerin tanınması başlıklarıyla uluslararası hukuk kuralları ve güncel gelişmeler ışığında değerlendirilecek mutabakatın kısaca hukuki statüsünün analizi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Libya, Kıta Sahaneliği, Doğu Akdeniz, Tanıma.

Abstract

The sovereignty of a coastal state on the sea belt extends to the above airspace and seafloor and its sub-ground and is therefore very comprehensive.1982 With the United Nations Convention on The Law of the Sea (BMDHS) setting the rules of the drawing of maritime areas and the legal regime they will be subject to, Libya has gained great importance as a state with one of the largest Exclusive Economic Regions in the Mediterranean. The memorandum of understanding between the Government of the Republic of Turkey and the Government of National Reconciliation of the Libyan State on November 27, 2019, has taken an important step in attracting the reaction of other states in the Eastern Mediterranean and changing the geopolitics of energy. However, with the continuation of armed conflict sparked by the continuation of armed conflicts in Libya and the constant change of control zones of the Libyan National Army (LNA-Libyan National Army), the legitimate government risks losing or changing control over the country, which is already weak on the country. The decisions taken at the Berlin Conference cite the Libyan Political Agreement, which raises questions about the treaty between Turkey and Libya. In this context, the agreement to limit maritime jurisdictions will be briefly determined by the legal status of the agreement to be evaluated in the light of international law rules and current developments with the titles of authorization of international treaties, the invalidity, and termination of treaties, recognition of governments.

Keywords: Turkey, Libya, Continental Shelf, Eastern Mediterranean, Recognition.

Giriş

Bir kıyı devletinin deniz kuşağı üzerindeki egemenliği, yukarıdaki hava sahasına ve deniz tabanına ve onun alt toprağına kadar uzanır ve bu nedenle çok kapsamlıdır. Diğer devletlerin gemileri karasularından zararsız geçiş hakkına sahip olması her ne kadar bu egemenliği kısıtlaya da kıyı devletine geçişin zararsız olup olmadığına karar vermek konusunda önemli bir alan sağlamaktadır. Kıta sahanlığından farklı olarak münhasır ekonomik bölge ise kıyı devletine deniz kaynaklarından daha geniş yararlanma imkânı veren bununla birlikte kıyı devleti dışındaki devletlerin de kısmi olarak kullanılmasına rıza gösterme yükümlülüğü veren, kıyı devletince ilan edilmekle kurulan bir hâkimiyet alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin Doğu Akdeniz'de Birleşmiş Milletler (BM)'e bildirilen kıta sahanlığı sınırlarının güney batısına karşılıklı gelen 18,6 deniz millik hat için Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti ile imzaladığı “*Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat*” iç yasal usullerin tamamlanması esas alınarak yapılmıştır. Deniz yetki alanlarının sınırlandırılması mutabakatından çalışmada kısaca mutabakat olarak bahsedilecektir. Mutabakata konu iki devlet arasındaki deniz yetki alanlarının enerji kaynakları açısından jeopolitik öneme sahip olması, kıyıdaş devletlerin birbirleri ile hâlihazırda yapmış oldukları sınırlandırma antlaşmalarında egemenlik alanlarının çakışması, Türkiye ile Yunanistan arasında çözülemeyen adalar sorununun ve kıta sahanlığı sorunlarının mevcudiyeti, Libya'da iç savaşın devam ettiği sırada meşruyeti sorgulanan bir hükümetle imzalanmış olması, meşru hükümetin ülkenin hâkimiyetini kaybetme noktasında kurulacak olası yeni hükümet tarafından tanınması ile birlikte imzalanan mutabakatın hukuki geleceği sorunu mutabakatı başlı başına bölgede anlaşılması ve üzerinde dikkatlice düşünülmesi gereken bir uluslararası mesele haline getirmiştir. Libya'da Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK)'nin gerek 2011 öncesi gerekse 2011 sonrası diplomatik çabalarının iç çatışmaların sona ermesi konusunda yeterli olmaması, Libya'da iç siyasi istikrarın sağlanamaması bölgedeki

egemenlik iddiaları sorununa ek olarak mutabakatın hukuki geçerliliği ve geleceğinin belirsizliği sorununu getirmektedir. Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanları sınırlandırması konusunda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)'nden sonra ikinci antlaşmasını Libya'da Ulusal Mutabakat Hükümeti ile imzalaması uluslararası toplumda hükümetlerin tanınması, meşru hükümet, antlaşmaların bağlayıcılığı ve geçerliliği ile ilgili sorunları da beraberinde getirmiştir.

Çalışmada mutabakatın konusu olan deniz yetki alanı olarak kıta sahanlığının egemenlik içindeki yeri ve önemine değinildikten sonra egemenlik alanlarını belirleyen mutabakatın Viyana Konvansiyonu kurallarına bağlı kalarak tanıma konusuyla ilişkilendirilerek taraf ehliyeti, geçerliliği, sona ermesi irdelenecek, Libya ile imzalanan mutabakatın iç onay prosedürüne tâbi olması nedeniyle Libya'nın iç anayasal kurumlarından ve siyasi anlaşmasından bahsedildikten sonra nihayet geçerliliği ve geleceği ile ilgili çıkarımlarda bulunulacak, hukuki statüsü ile ilgili bir tespit yapılacaktır. Söz konusu tespitler ışığında mutabakatın uluslararası hukuka uygun olup olmadığı, hukuksal olarak ileride taraflar arasında çıkabilecek uyuşmazlıkların neler olacağı irdelenecektir.

Uluslararası Antlaşmalarda Yetki ve Ehliyet Sorunu Bağlamında Hükümetlerin Tanınması ve Libya Ulusal Geçiş Konseyi

Tanıma bir devletin uluslararası toplum tarafından varlığının hukuki sonuçlarıyla birlikte kabul edilmesidir. Tanıma konusunda karşılaşılan önemli bir sorun şudur; yeni devletler uluslararası hukuk çerçevesinde kuruluşundan itibaren mi hak ve yükümlülüklerle sahip olurlar yoksa başka devletlerin yeni devleti tanıdıktan sonra uluslararası hukukun devletlere verdiği/yüklediği hak ve yükümlülüklerle sahip olurlar. Bu bağlamda tanıma işleminin kurucu mu yoksa bildirici mi olduğu konusunda doktrinde fikir birliği bulunmamakla birlikte uygulamada tanınmayan devletlerin ülkesi sahipsiz ülke kabul edilmemekte, karasuları açık deniz sayılmamakta ve hava

sahasında izinsiz geçiş de yapılmamaktadır (Sur,2016:130)

Tanımaya iradesi (de jure tanıma) geri alınamayan bir beyandır ve daha önce tanınmış olan bir devletle ikili ilişkilerin kesilmesi tanımının ortadan kalktığı anlamına gelmemektedir. Devletin tanınmasında de facto'dan ayrı olarak de jure tanımayı belirleyen anayasal kurumlarını oluşturan devletin geri dönülemez şekilde tanınmasıdır. Bu noktada bir devletin uluslararası örgüte üyeliği kabul oyu vermeyen devletler için tanıma anlamına gelmemekle birlikte kolektif tanıma kavramı uygulamada fikir birliğine varılmış bir tanıma çeşidi değildir. Tanımaya ile ilgili hukuki teoriler devlet yönetimi ile ilgili hukuki çıkarımlar yapmakta yetersiz olmuş ve hukuki bir sonuç ortaya çıkamamıştır. Kolektif tanıma kurumu, Milletler Cemiyetine üyeliğin kabulünün otomatik tanıma sayılması da her zaman tartışılan bir konu olmuştur. BM de üyelik ile tanıma arasındaki ilişkiyi tanımlanamamıştır (Briggs,1949). Öyle ki BM Genel Kurulu devlet olmanın zorunlu kriterleri ile ilgili uzlaşma sağlayıp yeni bir devleti tanımadan ona hukuki kişilik kazandırma konusunda bir çözüm yolu deklare edememiştir. Devletlerin tanınması uygulamasında bir hükümetin tanınmasıyla da karşılaşmakta hatta hükümetin tanınması iç işlerine karışma yasağının ihlali endişelerini de beraberinde getirmektedir.

Bir hükümetin tanınması bazı durumlarda zorunlu bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Anayasaya aykırı yollarla örneğin darbe, yabancı işgali, ayaklanma yoluyla birden fazla hükümet oluştuğu takdirde hangi hükümetin devleti temsil ettiğine karar vermek gerekmektedir. Uluslararası hukukun genel hukuk kurallarından birisi devletin sürekliliğidir. Bu nedenle bir devletteki hükümet değişikliği devletin varlığını ve tanınmasını etkilemez. Ancak bazı durumlarda devletin ve hükümetin bir arada tanınması gerçekleşebilir. İsrail Birleşik Krallık ile Birleşik Devletler tarafından hükümetinin de facto olarak tanınmasının uygun olması şeklinde tanınması ikili tanımaya örnektir. Şu durumda hükümetin tanınması devletin tanınması ile sonuçlanırken sadece devletin tanınması hükümetin de tanındığı anlamına gelmemektedir (Shaw,2018:324).

Hükümetlerin tanınması için uluslararası hukuk tarafından kabul edilen bir kural bulunmaması birlikte tanıma için ortaya çıkan birtakım kriterler bulunmaktadır (Sur, 2016: 134). Bu kriterler meşru anayasal düzenine karşı gerçekleşen devrimle oluşan fiili hükümetleri tanımının o devletin iç işlerine karışma anlamına geleceğini öngören meşruluk kriteri (Stansifer,1967), hükümetlerin her koşulda tanınmasını savunan “*estrada doktrini*” (Jessup,1931), bir hükümetin anayasaya aykırı yollarla iktidarı ele geçirmesi durumunda tanınabilmesi için devletin uluslararası yükümlülüklerle bağlı kalacağını açıklaması gerekliliği kriteri ve hükümetin ülkenin büyük bir kısmı üzerinde etkin otorite olması görüşüdür(Sur,2016:134; Reçber,2018: 299).

Tanıma konusunda uluslararası hukukta ortak bir ölçüt bulunmadığından tanıma fiili bir hükümetin tanınması şeklinde olabileceği gibi bir devletin topraklarının yalnızca bir kısmı üzerinde etkin otoriteye sahip hükümetin tanınması olarak ortaya çıkan siyasi bir karardır. Bununla birlikte yeni hükümetin kesin olarak kurulması durumunda tanımama yeni hükümetin hukuki statüsünü etkilememektedir.

Hükümetlerin tanınmaması politikası her ne kadar Kıta Avrupası hukuk sistemlerinde (Örneğin: Belçika, Fransa, Avustralya, Kanada vs) uygulanmış olsa da bu politika hükümette değişiklik yapılmasına dair yorumları genel olarak engellememiştir. Kasım 2010'da Fildişi Sahili'nde yapılan seçimi kazanan Quattara Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (Economic Community of West African States/ECOWAS) tarafından kabul edilmiş, Birleşik Krallık da Quattara'yı devletin demokratik yollarla seçilen başkanı olarak tanıdığını beyan etmiştir. Yine Birleşik Krallık Kaddafi'ye karşı silahlı çatışmaya giren Libya Ulusal Geçiş Konseyi'ni Libya'daki tek meşru otorite olarak tanıyarak, temas kurmaya karar vermiştir.15 Temmuz 2011'de İstanbul'da toplanan Libya İletişim Grubu, Kaddafi rejiminin artık Libya'da meşru bir otoriteye sahip olmadığını, Kaddafi'nin ve ailesinin bazı üyelerinin gitmesi gerektiğini teyit etmiştir (Shaw,2018).Katılımcılar geçici bir otorite olana kadar, Ulusal Geçiş Konseyi (National Transitional

Council/NTC) ile Libya'daki meşru yönetim otorite olarak anlaşmayı kabul etmişlerdir (MFA 2020). İki yıllık bir geçiş dönemi öngören anlaşma uyarınca kurulan 2016 Mart ayında görevine başlayan Başkanlık Konseyi BMGK'nın 2259 Sayılı Kararıyla devletin tek meşru icra organı olarak tanınmıştır (UNSC,2020). Türkiye ile Libya arasında imzalanan mutabakat her iki devletin meşru olarak tanınan hükümet temsilcileri tarafından imzalanmıştır.

Uluslararası Antlaşmalarda Yetki, Yürürlük, Geçerlilik ve Sona Erme

Bir uluslararası antlaşmaya taraf olabilen kişiler devletler ve uluslararası örgütlerdir. Taraf ehliyeti (*treaty making capacity*) devlet ya da uluslararası örgüt adına antlaşma yapma yetkisinden farklı bir konudur. Viyana Konvansiyonu'na göre (madde 7/2-a) devlet başkanı, hükümet başkanı ve dışişleri bakanının görevleri gereği ve tam yetki göstermeksizin devletlerini temsil ettikleri kabul edilir (Kaya,2016:68). Yetkili kişilerce imzalanan bir antlaşma yürürlük için farklı bir usul ya da zaman öngörülmediği takdirde görüşmeci devletlerin bağlanma rızaları tespit edilir edilmez yürürlüğe girmektedir (madde 24/2). Yürürlüğe giren antlaşma artık tarafları bağlar (*pacta sunt servanda*) ve iç hukuka da antlaşmayı uygulama yükümlülüğü getirir. Bunun sonucu olarak iç hukuk hükümleri antlaşmayı uygulamama gerekçesi olamaz. Uygulamama için ihlalin aşikâr ve önemli olması gerekmektedir. Kaldı ki bu durumda iyi niyetli herhangi bir devlet tarafından bu ihlalin görülmesi kriteri kabul edilmiştir.

Geçerlilik unsurları tamam olan bir antlaşmanın bağlayıcılık kazanması bağlanma rıza beyanının açıklanmasıyla basit şekilde olabileceği gibi iç hukukta antlaşmanın onaylanması prosedürüne tabi tutulmuş olabilir ki bu iç onay işlemi tamamen devletlerin serbestisine bırakılmış bir aşamadır. Uluslararası bir antlaşmanın bağlayıcılık kazanması için antlaşma iradesinin başka hiçbir işleme gerek olmadığı basit usul dışında yetkili kişilerce imzalanan antlaşmanın devletin yetkili organı tarafından onaylanması usulü bulunmaktadır. Onay usulü devletlerin iradesine bırakılmış olup iç hukuku ilgilendirmekle birlikte

onayla antlaşmaya uyma zorunluluğu doğuran önemli ve tamamlayıcı bir usul işlemidir.

Antlaşmanın uluslararası alanda yürürlüğe girmesi diğer bir deyişle hüküm doğurması çoğu kez antlaşma yapılırken taraflarca kararlaştırılmaktadır. Uluslararası alanda yürürlüğe girme taraflarca aksi belirtilmedikçe tarafların antlaşma ile bağlanma iradelerini açıkladıkları andır. Bu açıklama belge değişimi ya da depozitere tevdi şeklinde gerçekleşebilir. Antlaşmanın iç hukukta yürürlüğe girmesi için resmi gazetede yayınlanmış olmaması uluslararası alandan antlaşmanın geçerliliğini etkilememektedir (Sur, 2016: 46; Reçber,2018: 50). Geçerli olarak kurulan bir antlaşmanın sona erme halleri de tıpkı antlaşmaların geçersizlik halleri gibi tahdidi olarak sayılmıştır. Bu haller tarafların iradesine dayanan subjektif esaslar ve tarafların iradesine dayanmayan objektif esaslardır.

Bir antlaşmada taraflardan birinin iradesine dayalı olarak antlaşma fesih edilebilir ya da taraflar çekilebilirler. Antlaşmanın fesih veya çekilme hallerinin neler olduğu ve hangi usulle gerçekleştirileceği antlaşmada düzenleneceği gibi, sonradan yapılacak bir antlaşma ile de bu şartlar belirlenebilir ya da bir tarafın sona erdirmeye beyanına diğer taraf zımni olarak da onay vermiş olabilir. Sona erme, fesih veya çekilme ile ilgili hiçbir madde içermeyen bir antlaşmanın feshi veya antlaşmadan çekilmenin gerçekleşebilmesi için:

- a- Tarafların fesih veya çekilme iradesini kabul etme niyetlerinin tespiti veya
- b- Bu hakkın antlaşmanın niteliğinden zımnen çıkarılması gerekmektedir (madde 56).
- c- Fesih veya çekilmeye yönelik irade açıklanmasının en az 12 ay önceden bildirmesi gerekmektedir.

Tarafların iradesine bağlı olmayan objektif esaslar; bir tarafın sözleşmeyi önemli ihlali, antlaşmanın icrasının maddi olarak imkânsız olması, antlaşmanın yürürlükte kalmasının hak ve nısfet ilkeleriyle bağdaşmayacak şekilde antlaşmanın yapılması sırasında mevcut olan hal ve durumun esaslı değişmesidir. Kural olarak bir antlaşmanın yürürlüğünün askıya alınabilmesi için antlaşmada askıya almaya dair hükmün bulunması veya taraf

devletlerin rızası gerekmektedir. Ancak, iki taraflı bir antlaşmanın akit taraflardan birisi tarafından esaslı bir şekilde ihlali (*material breach*), diğeri tarafa antlaşmayı sona erdirmeye veya tamamen veya kısmen yürürlüğünü askıya alma gerekçesi olarak bu ihlale başvurma hakkını vermektedir (madde 60) (Toluner,2017:243).

Antlaşmanın esaslı bir şekilde ihlali ile ilgili olarak Viyana Konvansiyonu nelerin ihlal sayılacağını iki durum ile sınırlandırmıştır. Bunlar: antlaşmanın, Konvansiyon'un tasvip etmediği bir şekilde inkâr edilmesi veya antlaşmanın konu veya amacının gerçekleştirilmesi için elzem olan bir hükmün ihlal edilmesidir. Burada esaslı ihlal kavramının aslında önemli ihlal olduğu, antlaşmanın konu veya amacını gerçekleşmesi için zorunlu bir hükmün ihlali olduğu anlaşılmaktadır. Konvansiyonun 60. Maddesindeki bir ihlal ile karşılaşan akid devletin uygun bir süre içinde antlaşmayı sona erdirmek, yürürlüğünü askıya almak, ihlali protesto etmenin yanında bu antlaşmanın yürürlükte ve bağlayıcı olduğu konusunda direnme hakkı bulunmaktadır. İhlalin açıkça veya zımnî olarak kabul edilmesi artık akid devletin antlaşmayı sonra erdirmeye veya yürürlüğünü askıya alma hakkını da ortadan kaldırmaktadır. Akid devletin 60. Maddedeki haklarını kullanmaması demek antlaşmanın yürürlükte ve bağlayıcı olması demektir. Diğeri bir deyişle antlaşma inkâr edildiğinde ya da antlaşmanın konu ve amacı için elzem bir hüküm ihlal edildiğinde bu ihlal antlaşmanın otomatik olarak sona erdiği anlamına gelmemektedir.

Antlaşmaların geçersizliği ile sona ermeleri, doğrudukları hukuki sonuçlar bakımından farklı olup, geçersiz bir antlaşma baştan beri hükümsüz iken, sona eren bir antlaşmada sona erme anına kadar hak ve yükümlülükler devam etmektedir. Savaşın antlaşmalar üzerinde kural olarak bir etkisi bulunmamaktadır. Bazı antlaşmalar savaş zamanının savaşla ilgili olarak yapılmaktadır. Bunun dışında sınır antlaşmaları ve devlet statüsü kazandıran antlaşmalar akdedildikleri andan itibaren tükenen antlaşmalar olup savaş şartlarından etkilenmezler (Toluner,2017:255).

Bir antlaşmanın geçersiz olduğu, sona erdiği, antlaşmadan çekildiği veya hükümlerini askıya

alındığı konuyla ilgili bir nedene dayanan akid tarafın bu iddia ya da iradesini yetkili kişiler eliyle diğeri akid tarafa bildirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bir Devletin antlaşmadan çekildiğine veya hükümlerini askıya aldığına dair bildirimini daha önce yapmamış olması antlaşmanın icrasını talep eden veya ihlal edildiğini ileri süren diğeri tarafa cevaben böyle bir bildirimde bulunmasına engel teşkil etmemektedir. Bildirimden itibaren 3 aylık sürenin itirazsız şekilde geçmesiyle birlikte artık önerilen tedbir yerine getirilebilir.

Akid tarafından 3 aylık süre içinde itirazının en önemli sonucu tarafların BM Kurucu Antlaşmasının 33. Maddesine göre uyuşmazlıkların barışçıl yollarla çözülmesi prosedürüne tabi olmalarıdır. 33. Maddede öngörülen görüşme, soruşturma, arabuluculuk, uzlaştırma, hakemlik, yargısal ve diğeri çözüm yolları aslında uluslararası barış ve güvenliğin korunması amacıyla alınan önlemlerdir. Taraflar arasındaki uyuşmazlığın BMGK'ya yansımaları halinde BMGK uluslararası barış ve güvenliği tehlikeye attığı kanaatine varırsa öncelikle önleyici sonra da zorlayıcı diplomasi uygulamaları ışığında önlem alma konusunda yetkili olmaktadır

BMGK Libya iç hukukunda istikrarın sağlanması ve anayasal kurumların işlerliğinin kazanarak çatışma ortamının giderilmesi için 2011 yılı öncesinde uyguladığı zorlayıcı müdahale sonrasında 2011 yılından itibaren siyasi anlaşmaya önayak olarak önleyici diplomasiyi devreye sokmuştur.

Libya İç Hukuku ve Libya Siyasi Anlaşması

17.12.2015 tarihinde imzalanan Libya Siyasi Anlaşması dört ilkeye dayanmaktadır. Libya halkının demokratik haklarını sağlamak, kuvvetler ayrılığına dayanan bir düzen kurmak, kuvvetler ayrılığına dayanan bir mutabakat hükümeti kurmak, yargı bağımsızlığına saygı duyan Ulusal Mutabakat Hükümetini (Government of National Accord/GNA) güçlendirmektir (UNSMIL 2020).Libya Anayasası'nın kabulüne ve uygulamasına kadar Libya meşru devlet kurumlarının ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla hazırlanan anlaşmada 7 Şubat 2011 devrimine olan

inancı vurgulayan ve kalıcı bir anayasa hazırlanana kadar yürürlükte olacak anayasal metne baēlılık vurgulanmıştır. 37 maddeden oluşan anayasa deklarasyonun 17. ve 18. Maddelerinde geçiş aşamasında devletin yönetim şekli düzenlenmiştir. 17. Madde uyarınca Geçici Ulusal Geçiş Konseyi'nin (The Intern Transitional National Council/TNC) Libya'nın en yüksek meşru gücü olarak kanun yapma, devletin genel politikasını yürütme, ulusal birliēi ve bölgenin ulusal güvenliēini saēlama, uluslararası antlaşmaları onaylama yetkisi olduēu kabul edilmiştir. Ancak 11 Mart 2014 tarihinde Libya Anayasa Deklarasyonu'nda deēiřiklik yapılmış ve 80 maddede öngörülen deēiřiklik ile Genel Ulusal Kongre (General National Congress/GNC) kurulana kadar TNC'nin en yüksek meşru otorite olarak kalmasına TNC tarafından GNC'nin seçimi ile ilgili yasal hazırlıklar yapılmasına, seçimden sonra feshine, uluslararası antlaşmaların onaylanmasının 200 üyeden oluşacak GNC'nin 120 üyesinin kabulü ile gerçekleşmesine karar verilmiştir (Constitutionnet,2020)

Nisan 2016 tarihinde daēılan meclisin yerini alan Devlet Yüksek Konseyi ile ilgili olarak aynı gün BMGK tarafından açıklanan bildiriye, Libya Siyasi Anlaşması'nı destekleme taahhüdünü tekrarlayarak, Başbakan Fayez Serraj liderliēindeki 30 Mart 2016 tarihinde Ulusal Mutabakat Hükümeti Başkanlık Konseyi üyelerinin Trablus'a gelişini memnuniyetle karşıladıklarını ifade ederek tüm Libyalıları Libya Siyasi Anlaşması'nın uygulanmasında uzlaşma ruhu içinde birleşmeye ve Libya'nın demokratik geçişinin bu önemli aşamasını zayıflatabilecek herhangi bir eylemden kaçınmaya çağırımıştır. BMGK üyeleri, özellikle Irak'ta İşlam Devleti'ne ve Levant'a (İşİD / DAEŞ) baēlılık ilan eden gruplardan ve El Kaide'ye baēlı grupların Libya'da büyüyen terör tehdidi hakkındaki ciddi endişelerini yinelemişlerdir (United Nations,2020).

Libya Siyasi Anlaşması'yla devlet yönetiminin tabi olacaēı kurallar yeniden düzenlenmiş, 2011 yılında kabul edilen geçici Anayasa'ya olan baēlılık yinelenerek bu kez yasama ve yürütme organı arasındaki görev paylaşımı detaylandırılmıştır. Siyasi Anlaşma'nın Başkanlık

Konseyi'nin görevlerini sıralayan 8. Maddesinde Başkan'ın devleti temsile yetkili olduēu Temsilciler Meclisi tarafından onaylanması koşuluyla uluslararası anlaşma ve sözleşmeleri yapacaēı esasına yer verilmiştir. Uluslararası antlaşmaların Temsilciler Meclisi'ne yasa tasarısı olarak onay için sunulması yükümlülüēü Başkan'a verilmiştir (LSA madde 14).

Uluslararası antlaşmalarla ilgili görüş bildirme yetkisine sahip kurum olarak Devlet Konseyi'nin en üst resmi konsey olarak uluslararası antlaşmaların yapılması veya bu antlaşmalara katılma ile ilgili konularda Ulusal Mutabakat Hükümeti'ne görüşlerini ve tekliflerini sunma yetkisi bulunmaktadır. Libya Siyasi Anlaşması ile öne çıkarılan önemli hususlardan biri de Ulusal Mutabakat Hükümeti'nin, tüm Libya bölgesi, tüm havaalanları, deniz limanları, kara geçitleri ve tüm hayati tesisler üzerinde tam güce ve kontrole sahip olacaēıdır. Libya Siyasi Anlaşması taraflara, Ulusal Mutabakat Hükümeti'nin sahip olduēu tam güç ve kontrol yetkisine karşı güç kullanma suçunu işleyenleri cezalandırma için gerekeni yapma sorumluluēunu yüklemiştir.

Geçiş dönemi boyunca devletin yasama yetkisini yürüten ve Haziran 2014'te seçilen Temsilciler Meclisi bu yetkisini Anayasa Deklarasyonu'na ve anayasada deēiřiklik yapan Libya Siyasi Anlaşması'na dayanarak kullanmaktadır. İki yıllık bir geçiş dönemi öngören Anlaşma uyarınca kurulan Başkanlık Konseyi 2016 Mart ayında görevine başlamıştır. Başkanlık Konseyi, BMGK'nın 2259 Sayılı Kararıyla devletin tek meşru icra organı olarak tanınmıştır. 1970 (2011) sayılı kararını ve tüm üzerinde müteakip kararların Libya'nın egemenlik, baēımsızlık, toprak bütünlüēü ve ulusal birliēine güçlü baēlılıēını yeniden teyit ederek, Libya Siyasi Anlaşması'nın sürekli kapsayıcılıēının önemini kabul ettiklerini deklare eden BMGK, üye devletleri Libya Siyasi Anlaşması'na dâhil olan siyasi kurumlar dışındaki paralel kurumlara verilen desteēi ve resmi temasları durdurmaya çağırımıştır. Libya'da Anayasa Deklarasyonu'na baēlılıēı teyit eden siyasi anlaşma hükümlerinin iç çatışmalar nedeniyle yürürlüēünün fiilen uygulanamaması Libya'nın BM tarafından meřruluēu tanınan

hükümeti ile imzalanan deniz yetki alanlarının sınırlandırılması mutabakatı hükümetin meşruyetinin tanınmaması, imzalanan ikili mutabakatın iç onay usulüne uygun olmaması, mutabakatın kıyı devletlerinin mülkiyet hakkını ihlal etmiş olması gibi itirazlarla karşılaşmıştır.

Mutabakatın Uygulamasının Önündeki Muhtemel Sorunlar

Kıyı devletinin kıta sahanlığı üzerindeki egemenlik haklarını kullanması için ilgili sahayı işgal etmesi ya da fiili egemenlik kurması gerekmektedir (Gündüz,2015:204). Uluslararası Adalet Divanı (UAD) 20 Şubat 1969 tarihli Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı Davaları Kararı'nda, kıyı devletinin haklarının kıta sahanlığı üzerinde fiilen (*ipso facto*) ve başlangıçtan beri (*ab inito*) var olduğunu teyit etmiştir. Bu nedenle kıyı devletinin rızası olmadan hiç kimsenin doğal kaynakları araştırma ve işletme faaliyetlerine girişmeyeceği gibi hak da talep edememektedir (1958 tarihli Cenevre Kıt'a Sahanlığı Sözleşmesi Madde:2). Sözleşme'nin 83. maddesine göre, kıta sahanlığının sınırlandırılması, kıyıdaş devletler tarafından uluslararası hukuka uygun olarak hakkaniyet çerçevesinde bir sonuca varılacak şekilde “*antlaşma*” yoluyla gerçekleştirilecektir.

Deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin uluslararası hukuk kurallarının geçmişten bugüne kolaylıkla uygulanamaması, Doğu Akdeniz'in karmaşık fiziki ve siyasi coğrafyası, kıyıdaş devletlerin çatışan menfaatler ve bölgede bulunan söylenen petrol ve gaz kaynakları, Doğu Akdeniz'de deniz yetki alanları sınırlandırması konusunu uluslararası bir sorun haline getirmiştir. Bölgedeki bu sınırlandırma sorununu en çok etkileyen uyuşmazlıklardan birisi Kıbrıs uyuşmazlığının denize yayılması olmuştur (Başeren,2020:1).

Gerek Ege Denizi'nde gerekse Akdeniz'de Türkiye'nin Yunanistan ile deniz yetki alanlarını belirleyen bir antlaşmanın henüz yapılamamış olması 1923'ten günümüze iki devletin deniz sınırlarının demarkasyonu (haritalandırılması-kalıcı statü sağlanması) egemenliği antlaşmalarla devredilmemiş coğrafi formasyonlar sorununu yapılamaması ikili ilişkilerin seyrini etkilemiştir

(Aksu,2013). Yunanistan'ın Türkiye ile arasındaki Ege ihtilafında karasularının tespitini ve kıta sahanlığının devlet statüsü ile ilgili olmadığını tespitini Divan'dan talep ettiği yargılama sonucunda Divan; bir devletin kıta sahanlığı üzerindeki haklarının doğrudan doğruya hem egemenliğinin bir cüzü hem de o devletin egemenliğinin bir türevi olduğu, Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı Davası'nın bunu doğruladığını vurgulamıştır. Devletin egemenlik yetkisinin türevi olan kıta sahanlığı “kara denize hükmeder” kuralının geçerli olduğu bir kavramdır. Dolayısıyla kıta sahanlığı ile ilgili uyuşmazlık devlet statüsü ile ilgili bir uyuşmazlık olarak görülmektedir (International Court Of Justice,2020).

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY), 2003 yılından itibaren kıyıdaş devletlerle ikili antlaşmalar yaparak ruhsat bölgelerinde araştırma ve sondaj ihaleleri açmıştır. GKRY'nin teknik ve hukuksal düzenlemeleri aynı zamanda AB mevzuatına dahil edilerek AB Resmi Gazetesinde yayınlanmıştır (Aksu,2013). AB ise Kıbrıs Türkleri'nin Doğu Akdeniz'deki haklarının varlığına karşı 2003'ten beri sessiz kalmıştır. Bu nedenle Türkiye, Kıbrıs Türkleri'nin Ada'nın doğal kaynakları üzerindeki hakları garanti altına alınmaya ve 13 Temmuz 2019 önerisi çerçevesinde bir işbirliği mekanizması kuruluncaya kadar, Ada'nın güneyinde Kıbrıs Türkleri'nin haklarını korumaya devam edeceğini açıklamıştır (MFA,2020).

Yunanistan Dışişleri Bakanlığı tarafından “*Türkiye'nin Girit, Rodos, Kerpe, Kastelorizo gibi adaların deniz bölgelerini, hatta tüm ada gruplarını ortadan kaldırdığı, Türkiye-Libya mutabakatının “kabul edilemez” olduğu ve Büyükelçisi'ni sınır dışı edecekleri ifade edilmiştir. Dışişleri Bakanı Dendias daha sonra Kahire'de mevkidaşı Sameh Shoukry ile Türkiye ile Libya mutabakatını görüşmüş, toplantının ardından her iki devletin de uluslararası kabul görmüş Libya hükümetinin “muhtemelen bu tür mutabakat zaptlarını imzalamak için gerekli meşruyetten yoksun olduğunu, Yunanistan ve Mısır'ın iki devlet arasındaki münhasır ekonomik bölgelerin karakterizasyonu ve sınırlandırılması konusunda teknik ekipler arasındaki tartışmaları*

hızlandırma konusunda anlaştıklarını ”vurgulamıştır.

Halife Hafter liderliğindeki Libya Ulusal Ordusu (Libya National Army/LNA)’nu destekleyen Mısır’ın tavrı hususunda Mısır Temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Komitesi Sekreteri Yardımcısı Tarık el-Huli, şarku’l Avsat’a yaptığı açıklamada, Ulusal Mutabakat Hükümeti’nin “*Suheyrat Anlaşması’na dayalı olsa bile süresinin dolduğu göz önüne alındığında*” yasadışı olduğunu vurgulamıştır. Huli, “Bunun sonucunda, Fayiz El-Serrac liderliğindeki Ulusal Mutabakat Hükümetine Türkiye arasında imzalanan mutabakat da yasadışıdır. Zira süresi sona eren bir hükümet tarafından ortaya koyuldu” demiştir (Keep Talking Greece,2020).

İtalya ve GKRY dışışleri bakanları da yaptıkları ortak açıklamada, Türkiye ile Libya’nın BM destekli hükümeti arasında bir deniz sınırı mutabakatının “kabul edilemez” olduğunu, uluslararası hukuku ihlal ettiğini ve diğer devletlerin egemenlik haklarını çiğnediğini AB’nin Türkiye’nin Kıbrıs’ın ekonomik bölgesi içinde keşif gazı sondajına katılan belirli kişilere ve şirketlere karşı yaptırımları hızlandırması gerektiği konusunda anlaştıklarını gelecekteki doğal gaz gelirlerinin, adayı yeniden birleştiren bir antlaşmaya varıldıktan sonra Kıbrıslı Türklerle eşit olarak paylaşılacağını ifade etmişlerdir (Ap news, 2020).

İtalya ve GKRY tarafından yapılan açıklamaya cevaben Türk Dışışleri Bakanlığı tarafından 30.01.2020 tarihinde verilen cevapta “*Kıbrıs Türkleri’nin, Ada’nın ortak sahibi olarak, Ada’nın doğal gaz ve petrol kaynakları üzerinde sahip olduğu eşit haklara dayanarak, KKTC Hükümeti’nin 2011 yılında Türkiye Petrolleri A.ř (TPAO)’ye arama ve çıkarma ruhsatları verdiğini, TPAO’nun bu ruhsatlarda devam eden araştırma ve sondaj faaliyetlerinin Türkiye’nin değil, Kıbrıs Türkleri’nin haklarının korunmasına yönelik olduğu, Bu haklar garanti altına alınıncaya değin, TPAO söz konusu ruhsatlardaki faaliyetlerini devam ettireceği, bu hakların garanti altına alınmasının, ya Ada’nın güneyindeki tüm “off-shore” faaliyetlerinin Kıbrıs meselesi çözümlene*

kadar müştereken durdurulması veya 13 Temmuz 2019 tarihli öneri çerçevesinde, Kıbrıslı Rumların Kıbrıslı Türklerle işbirliği yapmaları ile mümkün olacağı” ifade edilmiştir. Kıbrıs Adası’nın batısında deniz yetki alanlarının sınırlandırılması, ancak Kıbrıs meselesi çözüldükten sonra mümkün olacağını vurgulayan Türkiye Libya ile imzaladığı mutabakatın uluslararası hukuku ihlal ettiğine dair yapılan açıklamaya cevaben gerek İtalya’nın gerek diğer AB üyelerinin GKRY-Mısır arasında 2003 yılında yapılan sınırlandırma antlaşmasına sessiz kalmış olmalarının bu devletlerin izledikleri mevcut politikanın çelişkili ve tutarsız olduğunu da gösterdiğini belirtmiştir (MFA,2020).

Yunanistan, İsrail ve GKRY kendi münhasır ekonomik bölgelerini belirleyerek, yeni keşfedilen gaz rezervlerini Doğu Akdeniz’den güney Avrupa’ya taşımayı amaçlayan EastMed boru hattı projesini geliştirdikleri bir konsorsiyum kurmuştur. Avrupa Birliği’nin Rusya’ya enerji bağımlılığını kolaylaştıracak bir proje olan EastMed ile Doğu Akdeniz’deki açık deniz alanlarından Avrupa’ya 1300 kilometrelik “*EastMed boru hattı*” ile yakın zamanda keşfedilen güneydoğu Akdeniz’in deniz tabanının altındaki doğalgazın Yunanistan’a ve Yunanistan’dan İtalya’ya ve oradan Avrupa’da bir enerji boru hattına bağlanması amaçlanmıştır. Yaklaşık 6 milyar avroya mal olacağı tahmin edilen EastMed hattı ile Avrupa Birliği’nin yıllık doğal gaz ithalatının yaklaşık% 4’ünü veya ilk 10 milyar metreküpü tedarik edecek olan AB devletleri şu anda doğal gaz ithalat ihtiyacının yaklaşık% 40’ını Rusya’dan gelen gazla karşılamaktadır (Carpenter, 2020). Bu nedenle Avrupa Birliği EastMed’i enerji güvenliği için hayati öneme sahip olarak görmektedir. Türkiye ise Dışışleri Bakanlığı tarafından antlaşmanın hemen ardından yapılan açıklamada, Doğu Akdeniz’de en uzun sahil şeridine sahip olan Türkiye’yi ve Kıbrıs Adası’nın doğal kaynakları üzerinde eşit haklara sahip olan Kıbrıslı Türkleri göz ardı eden siyasi kaygılarla yapılan bu üçlü antlaşmanın başarılı olamayacağını ifade etmiştir.

Türkiye ile Libya arasında imzalanan mutabakat boru hattı projesini hukuken etkilememekle birlikte egemenlik alanlarına müdahale konusu ileride çözümlene gereken bir uluslararası hukuk

uyuşmazlığı olarak karşımıza çıkmaktadır. Deniz yetki alanlarının sınırlandırılması mutabakatının hukuki statüsü ve geleceğinde karşılaşılacak olası uyuşmazlıklar ise antlaşma metninin Viyana Konvansiyonu hükümleri uyarınca incelenmesi sonucunda aydınlığa kavuşacaktır.

Mutabakatın Hukuki Statüsü

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin Doğu Akdeniz'de BM'ye bildirilen kıta sahanlığı sınırlarının güney batısına karşılıklı gelen 18,6 deniz millik hat için Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti ile 27.11.2019 tarihinde imzaladığı 'Deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin mutabakat' 08.12.2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Mutabakatta yürürlüğe girme tarihi olarak iç yasal usullerin tamamlandığının tarafların birbirlerine diplomatik yollarla bildirdikleri son bildirim tarihi esas alınmıştır. Deniz yetki alanlarının sınırlandırılması mutabakatında uyuşmazlıkların BM Kurucu Antlaşması'nın 33. Maddesi uyarınca diplomatik yollarla çözüleceği, tarafların birini münhasır ekonomik bölgesinden başlayarak diğerinin münhasır ekonomik bölgesine uzanan doğal kaynaklar olması durumunda ortak doğal kaynakların işletilmesi amacıyla oluşturulacak modalite antlaşmaları konusunda işbirliği yapabilecekleri ve taraflardan birinin diğer devlet ile MEB sınırlandırma görüşmeleri yapması halinde taraf devleti bilgilendireceği ve müzakerede bulunacağı hususları düzenlenmiştir.

Mutabakat, Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'ne göre (madde 7/2-a) görevleri gereği ve tam yetki göstermeksizin devletlerini temsil ettikleri kabul edilen dış işleri bakanları tarafından imzalanmıştır. Mutabakatın yürürlüğe giriş tarihi olarak iç yasal usullerin tamamlanmasının diplomatik yollarla bildirilmesi tarihi esas alınmıştır. Böylelikle geçerlilik unsurları tamam olan mutabakatın bağlayıcılık kazanması iç onay prosedürüne tabi kılınmıştır.

Onay usulü mutabakata uyma zorunluluğu doğuran önemli ve tamamlayıcı bir usul işlemdir. Mutabakat ile ilgili karşılaşılabilecek olan muhtemel sorunlar mutabakatın meşru hükümet tarafından imzalanmadığı, iç onay sürecinden geçmediği bu nedenle bağlayıcılık kazanmadığı, iç

savaş zamanında imzalanmaması gerektiği şeklinde olabileceği gibi Libya'da hükümetin değişmesi söz konusu olursa kurulacak yeni hükümetin inkar etmesi şeklinde de olabilir.

37 maddeden oluşan Anayasa Deklarasyonu'nun 17. Madde uyarınca TNC'nin Libya'nın en yüksek meşru gücü olarak, kanun yapma, devletin genel politikasını yürütme, ulusal birliği ve bölgenin ulusal güvenliğini sağlama, uluslararası antlaşmaları onaylama yetkisi olduğu kabul edilmiş olsa da 11 Mart 2014 tarihinde Libya Anayasa Deklarasyonu'nda yapılan değişiklik ile TNC tarafından GNC'nin seçimi ile ilgili yasal hazırlıklar yapılmasına seçildikten sonra feshine, uluslararası antlaşmaların onaylanmasının 200 üyeden oluşacak GNC'nin 120 üyesinin kabulü ile gerçekleşmesine karar verilmiş olması iç onay prosedürü önündeki en büyük engel olarak görülmektedir.

Libya Siyasi Anlaşması'nın Başkanlık Konseyi'nin görevlerini sıralayan 8. Maddesinde Başkanın devleti temsile yetkili olduğu Temsilciler Meclisi tarafından onaylanması koşuluyla uluslararası antlaşma ve sözleşmeleri yapacağı esasına yer verilmiş olması da bu iradeyi doğrular nitelikte olmuştur. Kaldı ki BMGK 1970 (2011) sayılı kararını ve tüm üzerinde müteakip kararların Libya'nın egemenlik, bağımsızlık, toprak bütünlüğu ve ulusal birliğine güçlü bağılığını yeniden teyit ederek, Libya Siyasi Anlaşması'nın sürekli kapsayıcılığının önemini kabul ettiklerini deklare etmekle anayasa karşısında siyasi anlaşmanın meşruiyetine verdiği değeri de göstermiştir.

BM'nin barış ve istikrar ortamını güçlendirecek altyapı oluşturma çabalarına odaklanmasının bir sebebi kalıcı barışın ancak sosyal adaletin geliştirilmesi, insan haklarına saygılı ve demokratik yönetimlerin iş başına gelmesi ve devletlerin ekonomik olarak kalkınmalarına yardımcı olarak gerçekleşeceği düşüncesi olmuştur (Aslantaş,2019). Bununla birlikte anayasal kurumların kapasitesinin artırılması ve etkinliklerinin belirli seviyeye ulaştırılmasının uzun vadeli uluslararası çaba gerektirdiği de göz önünde bulundurulduğunda Libya'da anayasal kurumların işlerliğinin

sağlanamamış olmasının mevcut uyuşmazlıklarda önemli rolü olduğu ortaya çıkmıştır.

Sonuç

Devletlerin tanınması uygulamasında bir hükümetin tanınmasıyla da karşılaşılmakta hatta hükümetin tanınması iç işlerine karışma yasağının ihlali endişelerini de beraberinde getirmekle birlikte tanıma işleminin kurucu mu yoksa bildirici mi olduğu konusunda doktrinde fikir birliği bulunmamaktadır. Tanıma konusunda uluslararası hukukta ortak bir ölçüt bulunmadığından tanıma fiili bir hükümetin tanınması şeklinde olabileceği gibi bir devletin topraklarının yalnızca bir kısmı üzerinde etkin otoriteye sahip hükümetin tanınması olarak ortaya çıkan siyasi bir karar olmaktadır. Bununla birlikte yeni hükümetin kesin olarak kurulması durumunda tanımama yeni hükümetin hukuki statüsünü etkilememekte, tanınmayan devletlerin ülkesi sahipsiz ülke kabul edilmemekte, karasuları açık deniz sayılmamakta ve hava sahasında izinsiz geçiş de yapılmamaktadır.

Bir hükümetin tanınması için kabul edilen bir uluslararası hukuk kuralı bulunmamaktadır. Dolayısıyla Libya ile imzalanan mutabakata karşı devletlerin tanınmayan hükümetin imzaladığı antlaşmanın geçersiz olduğu iddialarının da yasal bir dayanağı bulunmamaktadır. Meşruiyeti kabul edilmeyen bir hükümetin imzaladığı antlaşmanın geçerli olmadığı iddiasına karşılık uluslararası toplum tarafından tanınan bir hükümetin imzaladığı mutabakat olarak Libya Siyasi Anlaşması'na atıfta bulunularak Temsilciler Meclisinin uluslararası antlaşmaları onay yetkisinin olduğu iddiaları karşımıza çıkmaktadır.

Libya Siyasi Anlaşması'nda yer alan yükümlülöklere baktığımızda Siyasi Anlaşma'nın Temsilciler Meclisi tarafından yerine getirilmemesi önemli bir iç siyasi sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bu uyuşmazlıklar esasen kalıcı bir anayasanın bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Zira Libya'da devlet yönetimini şekillendiren Anayasa Deklarasyonu'na bağlılığı vurgulayan Libya Siyasi Anlaşması'nın uygulanmamasından doğan boşluk söz konusudur. Türkiye ile Libya arasında imzalanan mutabakatın onaylanmamış olması Anayasa Deklarasyonu

uyarınca yürürlöğe girmeye engel değilken, Libya Siyasi Anlaşması uyarınca yürürlük sorunu olarak gözükmemektedir.

Antlaşmanın önemli ihlali, Viyana Konvansiyonu'nun tasvip etmediği bir şekilde inkâr edilmesi veya antlaşmanın konu veya amacının gerçekleştirilmesi için elzem olan bir hükmün ihlal edilmesidir. Burada esaslı ihlal kavramının aslında önemli ihlal olduğu, antlaşmanın konu veya amacını gerçekleştirilmesi için zorunlu bir hükmün ihlali olduğu anlaşılmaktadır. Viyana Konvansiyonu'nun 60. Maddesindeki bir ihlal ile karşılaşılan akid devletin uygun bir süre içinde antlaşmayı sona erdirmek, yürürlüğünü askıya almak, ihlali protesto etmenin yanında bu antlaşmanın yürürlükte ve bağlayıcı olduğu konusunda direnme hakkı bulunmaktadır. Diğer bir deyişle antlaşma inkâr edildiğinde ya da antlaşmanın konu ve amacı için elzem bir hüküm ihlal edildiğinde bu ihlal antlaşmanın otomatik olarak sona erdiği anlamına gelmemektedir.

Ulusal Mutabakat Hükümeti ile mutabakata varan Türkiye'nin olası bir hükümet değişikliği durumunda mutabakatın geçersiz olduğu iddiasında doğacak uyuşmazlığı BM Kurucu Antlaşması 33. Maddesi uyarınca diplomatik yollarla çözmesi gerekecektir. Mutabakatın Viyana Konvansiyonu'na aykırı şekilde inkârı ile karşılaşması durumunda Türkiye mutabakatın yürürlükte olduğu konusunda direnecek ya da uygun bir süre içinde mutabakatı sona erdirmek, yürürlüğünü askıya almak isteyecek, ihlali protesto edecektir.

Libya ile imzalanan mutabakatın Ege'deki adaların egemenliğine müdahale etmiş olduğu sorunu da ileride Yunanistan-Libya-Türkiye arasında çözölmeye gereken bir uyuşmazlık olarak beklenmektedir. Egemenliğe müdahale gerekçesiyle yaşanabilecek olası uyuşmazlıkların öncelikle diplomatik yollarla çözölmeye gerekcek, çözölmeme ihtimaline karşılık sorunun uluslararası barış ve güvenliğin tehdiidi halinde BMGK tarafından gündeme getirilmesi söz konusu olacaktır. Libya'nın iç siyasi istikrarına bir an evvel kavuşması ve kalıcı anayasalarının kabulü karşılaşılması muhtemel sorunları önemli ölçüde azaltacaktır.

Kaynakça

- Aawsat. Libya: “UMH Suheyra Anlaşması’na Göre Meşruyetini Koruyor”,<https://aawsat.com/turkish/home/article/2072811/libya-umh-suheyra-anla%C5%9Fmas%C4%B1na-g%C3%B6re-me%C5%9Fruiyetini-koruyor>, (e.t. 06. 03. 2020)
- Ap News. “Italy, Cyprus Say Turkey-Libya Maritime Deal ‘Unacceptable’”,<https://apnews.com/3dae19f4097d0591478ec716831043b3>, (e.t. 31. 01. 2020)
- Aslantaş, A. (2019). BM Barışı Koruma Operasyonları’nın Yerel Polis Kapasitesinin Geliştirilmesine Etkisinin Analizi: Haiti rneği. The Journal of Diplomatic Research, Vol 1, No. 1, 61-84.
- Azarkan, E. (2016). Devletlerin Tanınması ve 1933 Montevideo Sözleşmesi. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 15(4).
- Başeren, S. H. (2011). Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları Uyuşmazlığı-DisputeOverEasternMediterraneanMaritimeJurisdictionAreas. İstanbul: İlke Yayınevi.
- Briggs, H. W. (1949). Recognition of states: Some reflections on doctrine and practice. American Journal of International Law, 43(1), 113-121.
- Constitutionnet. Libya: “The 7th Amendmentto the Constitutional Declaration”,<http://constitutionnet.org/vl/item/libya-7th-amendment-constitutional-declaration>, (e.t. 05. 03. 2020)
- Fuat, A. (2013). Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları Sorunu ve Türkiye—AB İlişkileri: Doğu Akdeniz’de Hukuk ve Siyaset,Sertaç Hami Başeren (Y. Haz.), Ankara: A.. SBF Yay., 2013, 159-196
- Gündüz, A. (2015). Milletlerarası Hukuk. İstanbul: Beta Yayınevi.
- İcj-cij. (1978, Aralık 19). “Aegean Sea Continental Shelf Case Greece- Turkey”,<https://www.icj-cij.org/files/case-related/62/9481.pdf>, (e.t. 24. 01. 2020)
- Jessup, P. C. (1931). The Estrada Doctrine. AmericanJournal of International Law, 25(4), 719-723.
- Başeren, S. H. (2010). “Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları Uyuşmazlığı”, Türk Deniz Araştırmaları Vakfı.
- Kaya, İ. (2016). Uluslararası Hukukta Temel Belgeler. Ankara: Seğkin Yayıncılık.
- Keep Talking Greece. (Aralık 2, 2019).Turkey “eliminates” Greece’s Kastellorizo in efforttodelineateits EEZ,<https://www.keeptalkinggreece.com/2019/12/02/turkey-kastellorizo-greece-eez/>, (e.t. 01. 02. 2020)
- Kıran, A. (2017). Uluslararası Hukukta Devletleri Tanıma ve Tanıma Teorileri. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5(3), 923-945.
- MFA (Ocak 30 2020) Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Hami Aksoy’un İtalya ve GKRY Dışışleri Bakanlarının Doğu Akdeniz Konusunda Yaptıkları Ortak Açıklama Hakkındaki Soruya Cevabı,<http://www.mfa.gov.tr/sc -8 -italya-ve-gkry-db-lerin-dogu-akdeniz-aciklamalari-hk-sc.tr.mfa>, (e.t. 01. 02. 2020)
- MFA. (Ocak 19,2020). Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Hami Aksoy’un Yavuz Sondaj Gemimizin KKTC Ruhsat Sahalarındaki 3. Sondaj Faaliyetine İlişkin AB Tarafından Yapılan Açıklama Hakkındaki Soruya Cevabı,<http://www.mfa.gov.tr/sc -4 -yavuz-sondaj-gemimizin-ucuncu-sondaj-faaliyetlerine-iliskin-sc.tr.mfa>, (e.t. 30. 01. 2020)
- MFA. (Temmuz 15,2011). Fourth Meeting of the Libya Contact Group Chair’s Statement, 15 July 2011,<http://www.mfa.gov.tr/fourth-meeting-of-the-libya-contact-group-chair-s-statement -15-july-2011 -istanbul.en.mfa>(e.t. 27. 01. 2020)
- Reçber, K., (2018), Uluslararası Hukuk, 3. Baskı, Bursa: Dora Yayınevi.

- [Scott Carpenter](https://www.forbes.com/sites/scottcarpenter/2020/01/02/new-gas-pipeline-deal-gives-europe-access-to-eastern-mediterranean-reserves-angering-turkey/#4bb7693b1c69), “New Pipeline Deal Gives Europe Access To Eastern Mediterranean Gas Reserves, Angering Turkey”, <https://www.forbes.com/sites/scottcarpenter/2020/01/02/new-gas-pipeline-deal-gives-europe-access-to-eastern-mediterranean-reserves-angering-turkey/#4bb7693b1c69>, (e.t. 01. 02. 2020)
- Shaw, M.N. (2018). Uluslararası Hukuk. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.
- Stansifer, C. L. (1967). Application of the to bar Doctrineto Central America. The Americas, 23(3), 251-272.
- Sur, Melda. (2016). Uluslararası Hukukun Esasları. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Toluner, S. (2017). Milletlerarası Hukuk. İstanbul: Beta Yayınevi.
- United Nations. Security Council "Press Statement on Libya. <https://www.un.org/press/en/2016/sc12313.doc.htm> (e.t. 05. 03. 2020)
- United Nations. Security Council Press Statement on Libya. <https://www.un.org/press/en/2016/sc12313.doc.htm>(e.t. 05. 03. 2020)
- UNSC. 2259 (2015), <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2259>, (e.t. 05. 03. 2020)
- UNSC. United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland: draft resolution. https://unsmil.unmissions.org/sites/default/files/UNSC_RES_2259_Eng_0.pdf, (e.t. 27. 01. 2020)
- UNSCR (2015). Resolution 2259 (2015). <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2259>, (e.t. 03. 03. 2020)
- UNSMIL.(2015). Libyan Political Agreement, <https://unsmil.unmissions.org/sites/default/files/Libyan%20Political%20Agreement%20-%20ENG%20.pdf>, (e.t. 05. 03. 2020)

Extended Summary

North Cyprus Turkish Republic on the delimitation maritime jurisdiction areas of Turkey in the eastern Mediterranean (TRNC) after the second treaty recognition of the government in the National Reconciliation Government of the signing of the international community in Libya, legitimate government, the problem with binding and the validity of treaties have brought in.

Reconciliation issues have geopolitical importance for the energy resources of the seas between the two states, coastal states of conflicts of jurisdiction in the delimitation treaties they have done already with each other, and the continental shelf of the existence of the problem islands unsolvable problems between Turkey and Greece, while he continued the civil war in Libya The fact that it was signed with a government whose legitimacy was questioned was recognized by the potential new government to be established at the point of losing the domination of the country, and the legal future issue of the memorandum of understanding reached an international issue that must be understood and carefully considered in the region.

In the study, the subject of the consensus, the maritime jurisdiction, and the importance of the continental shelf in the sovereignty and the importance of the convention, which is determined by the Vienna Convention rules, is related to the subject of recognition and the party's license, validity, and the end of the agreement was signed with Libya. After mentioning the internal constitutional institutions and political agreement of Turkey, finally, a conclusion was made regarding its legal status by making inferences about its validity and future. In light of the findings made, it has been examined whether the agreement is in compliance with international law and what will be the legal disputes between the parties in the future.

Republic of Turkey and the Government of the eastern Mediterranean, the UN reported continental shelf corresponding to the south-west of the border 18,6 Libyan State for nautical-mile line which was signed between the National Reconciliation Government 'in agreement on the limitation of marine jurisdiction' as the date of entry into force of the internal legal procedures of completion The last notification date that the parties notified to each other through diplomatic means is taken as the basis.

The memorandum was signed by the foreign ministers, who are deemed to represent their state in accordance with the Vienna Treaty Law Convention (article 7/2-a) as required by their duties and without full authority. As the date of entry into force of the agreement, the date of notification of the completion of internal legal procedures through diplomatic means is taken as basis. Thus, the binding of the agreement, whose validity elements are complete, has been subjected to the internal approval procedure.

In accordance with Article 17 of the Constitutional Declaration, which consists of 37 articles in Libya, the TNC, as Libya's highest legitimate power, has been recognized as having the power to make laws, enforce the general policy of the state, ensure national unity and the national security of the region, and approve international treaties. In addition to the amendment to the Constitutional Declaration of Libya on 11 March 2014, after the TNC was selected by the TNC to make legal preparations for the election of GNC, it was decided that the ratification of international treaties should be made with the approval of 120 members of the GNC, which will consist of 200 members. is seen as a big obstacle.

The fact that the Libyan Political Agreement included Article 8 of the Presidential Council's duties and the principle that the President would make international treaties and agreements, provided that it was approved by the House of Representatives, in which he was authorized to represent the state, confirmed this will.

As there is no international law rule adopted for the recognition of a government regarding the problem of recognition in reconciliation, there is no legal basis for allegations that the treaty signed by the unrecognized government is invalid against the agreement signed with Libya.

When we look at the obligations in the Libyan Political Agreement, the failure to fulfill the Political Agreement by the House of Representatives emerges as an important internal political problem. These disputes arise mainly from the absence of a permanent constitution. Because there is a gap arising from the non-implementation of the Libyan Political Agreement, which emphasizes the commitment to the Constitutional Declaration shaping the state administration in Libya. The agreement signed between Libya and Turkey has been approved in accordance with the Constitutional

Declaration, while not barriers to entry into force, the force seems to Libya issue in accordance with the Political Agreement.

In case the Government of National Reconciliation with Turkey up to a possible change of government will arise in disputes claims that the agreement was invalid under Article 33 of the UN Treaty will have to solve by diplomatic means. In case of violation of the Vienna Convention Covenant way to resist denial about the encounter with Turkey which is in force or agreement or to terminate the agreement within a reasonable time, you will want to suspend the force, violations will protest.

The problems of the islands in the Aegean, the agreement signed with Libya have interfered with the sovereignty dispute to be resolved in the future are waiting for a Greece-Turkey-Libya. Possible disputes that may arise due to intervention in sovereignty will first need to be resolved through diplomatic means, and the possibility will be brought up by the UNSC in the event of a threat to international peace and security. Achieving Libya's internal political stability as soon as possible and the adoption of its permanent constitutions will significantly reduce the possible problems.